

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ РІЗНИХ ВИДІВ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

УДК: 338.332

Поселюжна О.О.
студентка 4 курсу 2 групи
факультету економіки і права
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Актуальність теми полягає в тому, що на сьогоднішній день диверсифікація виробництва як форма організації продуктивних сил привернула увагу, розширенням конкуренції. Але вітчизняною економічною наукою недостатньо вивчені переваги та недоліки різних видів диверсифікації продукції на підприємстві.

Мета даної статті полягає у теоретичному обґрунтуванні переваг та недоліків різних видів диверсифікації продукції на підприємстві.

У світовій економічній науці проблемою диверсифікації займалися такі вчені як: Кеннет Ендрюс, М. Горті, Е. Есінари, А.І. Архипова, Е.Е. Румянцева, О.М. Петров.

В економічному словнику під ред. А.І. Архипова диверсифікація розглядається як «розосередження капіталу між різними об'єктами вкладень з метою зниження економічних ризиків» [1].

Е.Е. Румянцева визначає диверсифікацію як «загальну ділову практику, спрямовану на розширення номенклатури товарів і послуг і / або географічної території, для того щоб розосередити ризик і знизити залежність від циклічності бізнесу»[2].

На думку О.М. Петрова, «диверсифікація являє собою в найзагальнішому вигляді розширення номенклатури товарів, вироблених окремими підприємствами і об'єднаннями. Вона пов'язана з використанням накопичень підприємства не тільки на виробництво основної продукції або встановлення контролю над якимось етапом виробництва, але і для організації нових видів виробництва, проникнення в інші галузі»[3].

На основі узагальнення автор визначає, що диверсифікація виробництва – це складна виробнича система, спрямована на нововведення та розвиток багатьох видів виробництва, тобто розширення асортименту продукції у рамках спеціалізації підприємства або концерну.

Диверсифікація застосовується з метою підвищення ефективності виробництва, отримання економічної вигоди і запобігання банкрутства [4].

Диверсифікація виробництва розрізняє такі види як вертикальна (або концентричну), горизонтальна та конгломератна.

Вертикальна диверсифікація має місце, коли підприємство починає виробляти товари, які в технологічному та маркетинговому аспекті пов'язані з існуючими товарами фірми [5]. Яскравий приклад – корпорація "General Motors", яка відрізняється найвищим рівнем вертикальної диверсифікації – власна продукція становить близько 65 % загальної вартості автомобіля.

Розглянемо переваги та недоліки вертикальної диверсифікації на думку різних авторів у табл. 1.

Таблиця 1

Погляд авторів на переваги та недоліки вертикальної диверсифікації

Переваги та недоліки вертикальної диверсифікації	М. М. Скоробогатов [7]	Р. Г. Майстро [9]	М. О. Багорка [8]
Переваги			
1) поєднання координації дій з великими можливостями контролю;	погоджується	не погоджується	погоджується
2) стабільність господарських зв'язків у межах підприємства;	не погоджується	погоджується	погоджується
3) гарантовані поставки матеріально-технічних ресурсів;	погоджується	погоджується	не погоджується

Переваги та недоліки вертикальної диверсифікації	М. М. Скоробогатов [7]	Р. Г. Майстро [9]	М. О. Багорка [8]
4) тісний контакт з кінцевими споживачами.	погоджується	погоджується	погоджується
Недоліки			
1) взаємозалежність підрозділів підприємства, що в разі негативних зовнішніх змін погіршує становище підприємства;	погоджується	не погоджується	погоджується
2) обмежений ринок збуту призводить до зменшення впливу конкуренції;	погоджується	погоджується	погоджується
3) необхідність удосконалення потребує значних витрат, що, урешті, призводить до перевищення вартості ресурсів за середньою ринковою ціною.	не погоджується	не погоджується	погоджується

Оскільки думки різних авторів в більшості випадків збігаються, то можна запевняти, що вертикальна диверсифікація має більше переваг, ніж недоліків.

Горизонтальна диверсифікація передбачає вихід у нові сфери бізнесу, які пов'язані із задоволенням потреб для існуючих клієнтів (споживачів) фірми. Підприємство, що виготовляє певний вид товару або послуги, може отримати інформацію від своїх споживачів щодо необхідності в інших видах товарів та послуг і користування цією можливістю [6]. Приклад – фірма, що здійснює пасажирські перевезення, виходить у туристичний бізнес та може надавати своїм пасажиром послуги з туристичного обслуговування[6].

Розглянемо переваги та недоліки горизонтальної диверсифікації на думку різних авторів у табл. 2.

Таблиця 2

Погляд авторів на переваги та недоліки горизонтальної диверсифікації

Переваги та недоліки горизонтальної диверсифікації	М. О. Багорка [8]	В.М. Дереза [10]	Р. Г. Майстро [9]
Переваги			
1) вихід у нові сфери бізнесу	погоджується	погоджується	не погоджується
2) підприємство може отримати інформацію від своїх споживачів щодо необхідності в інших видах товарів та послуг і користування цією можливістю	погоджується	погоджується	погоджується
3) дає змогу різнобічно врахувати потреби споживачів	погоджується	погоджується	не погоджується
Недоліки			
1) розпорошення коштів між різними видами продукції і виробництв;	погоджується	не погоджується	погоджується
2) ускладнення процесу управління підприємства;	погоджується	погоджується	погоджується

На думку автора, горизонтальна диверсифікація дає змогу підприємству більш конкретно дізнатися за потреби споживачів, тому це більш ніж доцільно запроваджувати.

Конгломератна диверсифікація являє собою вихід у нові види бізнесу, які жодним чином не пов'язані ні з існуючою технологією, ні з

потребами існуючих у фірми споживачів. Такий вид диверсифікації потребує найбільших фінансових витрат і доступний лише великим підприємствам[6].

Розглянемо переваги та недоліки конгломератної диверсифікації на думку різних авторів у табл. 3.

Таблиця 3

Погляд авторів на переваги та недоліки конгломератної диверсифікації

1	2	3	4
Переваги та недоліки конгломератної диверсифікації	В.М. Дережа [10]	М. М. Скоробогатов [7]	М. О. Багорка [8]
Переваги			
1) поповнення асортименту абсолютно новими виробами	погоджується	погоджується	погоджується
фінансових ресурсів	погоджується	не погоджується	погоджується
3) можливість придбання нового бізнесу по низькій ціні	погоджується	погоджується	погоджується
4) захист від поглинання	погоджується	погоджується	погоджується
Недоліки			
1) труднощі в регулюванні різних видів бізнесу та підрозділів;	погоджується	не погоджується	погоджується
2) складність аналізу стратегічних проблем;	погоджується	погоджується	погоджується
3) проблематичність оцінки стратегічних планів	не погоджується	погоджується	погоджується

Оскільки конгломератна диверсифікація має багату кількість переваг, які суттєво впливають покращення підприємства завдяки диверсифікації, то вводити саме цей вид диверсифікації буде досить доцільно.

На сьогоднішній день, враховуючи тяжкий період для економіки України, можна зауважити, що впровадження диверсифікації для будь-якого підприємства буде суттєвим поштовхом до процвітання підприємства та подальшого успіху. Зважаючи на те, що усі види диверсифікації мають достатню кількість переваг, то кожне підприємство має змогу обирати свій шлях розвитку, тобто конкретний вид диверсифікації, опираючись на свої ресурси та чинники зовнішнього середовища.

Література

1. Турпетко О.А. Генезис світової фінансової системи [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/447/412>.
2. О.М. Ромашко Нові підходи до трактування диверсифікації діяльності підприємства [Електронний ресурс] : Режим доступу: http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu.gov/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ape_2014_11_4.pdf
3. Т.В. Момонт Диверсифікація діяльності суб'єктів господарювання: теоретичний аспект [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://www.google.com.ua/url?url=http://ven.ztu.edu.ua/article/download/46558/42796&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ved=0ahUKEwj82NbKupPLAhVsEpoKHeHxCQwQFggYMAE&usq=AFQjCNE3GcAwKkv3VqNznBHkQ6jG4XOSNA>.
4. Є. Ф. Перегуда Теоретичні основи диверсифікації виробництва [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://elibrary.nubip.edu.ua/15944/1/12pef.pdf>.

5. Бутенко Н.В. Маркетингові стратегії росту [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://westudents.com.ua/glavy/35950-22-marketingov-strateg-rostu.html>
6. Бібліотека економіста [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://www.megos.org.ua/marketynh.14.10.html>.
7. М. М. Скоробогатов, О. І. Куцерубова Диверсифікація як один із шляхів підвищення ефективності діяльності підприємств у сучасних умовах [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/24129/4-Skorobogatov.pdf?sequence=1>.
8. М. О. Багорка, І. А. Білоткач Диверсифікація як фактор підвищення ефективності діяльності підприємств в сучасних умовах [Електронний ресурс] : Режим доступу: www.investplan.com.ua/pdf/10_2009/6.pdf.
9. Р. Г. Майстро, В.Ф. ДАТОВ Диверсифікація як один із шляхів підвищення ефективності діяльності підприємств [Електронний ресурс] : Режим доступу: http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Наукова_періодика/vestnik/Технічний%20прогрес%20та%20ефективність%20виробництва/2012/5/17Maistr.pdf.
10. Дереза В.М., Жиденко М.В. Формування можливих варіантів диверсифікації діяльності підприємства [Електронний ресурс] : Режим доступу: http://irbis-nbuiv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuiv/cgiirbis_64.exe.

Науковий керівник,
старший викладач

Чумак Г. М.

Опубліковано в авторській редакції